

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ (INSTITUT) „ANDREI LUPAN”

ENCICLOPEDIA MOLDOVEI

REGISTRUL TEMATIC ADNOTAT
ȘTIINȚE MILITARE

Chișinău, 2023

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Programului de Stat (2020-2023), nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”.

Alcătuitori:

dr. hab. Constantin Manolache, Ion Vârțanu, Dan Adauge,
Liviu Mancuș, Mihail Adauge, Silvia Donici, Valeriu Oprea,
Lidia Zasavițchi, Janna Nikolaeva, Marina Ticu,
Silvia Mîțcu, Natalia Niș, Maria Nichitenciu, Daniela Hadărcă,
Aliona Bujor, Tatiana Țoncu, Vladislav Nichitenciu

Editor: dr. hab. Constantin MANOLACHE

Redactor: Ion VĂRȚANU

Corector: Nadejda PASCARI

Copertă: Valeriu OPREA

Machetă: Maria NICHITENCIUC, Valeriu OPREA

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Științe militare : Registrul tematic adnotat / Ministerul Educației și Cercetării, Universitatea de Stat din Moldova, Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan” ; alcătuitori: Constantin Manolache [et al.] ; editor: Constantin Manolache. – Chișinău : [S. n.], 2023 ([Blitz Poligraf]). – 40 p. – (Enciclopedia Moldovei, ISBN 978-9975-62-632-3 ; 12).

[80] ex.

ISBN 978-9975-62-640-8.

81'374.2:355/359

Ș 85

ARGUMENT

Registrul de termeni în domeniul matematicii este elaborat de Centrul de Cercetări Enciclopedice al Bibliotecii Științifice (Institut „Andrei Lupan” în perimetrul proiectului nr. 20.80009.1606.04 „Elaborarea științifică a Enciclopediei Moldovei și a Platformei electronice enciclopedice naționale în contextul dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”, încadrat în „Prioritatea Strategică IV Provocări societale” a Programului de Stat (2020-2023) și constituie bilanțul cercetărilor enciclopedice a termenilor din unul dintre cele 18 domenii ale Registrului general de termeni pentru „Enciclopedia Moldovei” și „Platforma electronică enciclopedică națională”.

Aplicând metodele de cercetare științifico-enciclopedică, pe baza surselor lexicografice și enciclopedice elaborate în perioada 1971-2022 în RSS Moldovenească/Republica Moldova, și a publicațiilor de specialitate recente, editate în Marea Britanie, Franța, Lituania, Ucraina, Federația Rusă, Spania, Bulgaria în domeniul științelor militare, au fost identificați, cercetați, analizați, precizați și adnotați 543 termeni, fără personalități. Potrivit Concepției „Enciclopediei Moldovei”, compartimentului științelor militare îi sunt rezervate până la 1 % din numărul total de termeni (cca 40 000 de termeni)¹. Așa că practic s-a respectat distribuția planificată.

Registrul enciclopedic propus include termeni de noțiuni și fenomene cu conținut cognitiv inovativ ce reflectă noile realități din toate ramurile științelor militare în condițiile globalizării și informatizării: tehnică militară, războaie hibride, operațiuni de menținere a păcii, știința militară etc. La selectarea termenilor enciclopedici s-a ținut cont de integrarea materialului enciclopedic pe verticală și orizontală în cadrul domeniului și în baza principiului interdisciplinarității, cu posibilitatea completării și ajustării ulterioare a acestora la zi.

Conținutul registrului este unul integrat, toți termenii enciclopedici au fost abordați din perspectiva unui cadru structural unic,

---

¹ Constantin Manolache, Didina Țăruș, Ion Xenofontov, *Concepția „Enciclopediei Moldovei”* [în 10 vol.] /Red. șt.: Demir Dragnev, Chișinău, Inst. de Studii Enciclopedice, 2011, p. 31.

în funcție de categoria de materiale enciclopedice, pentru a oferi eventualilor utilizatori ai „Enciclopediei Moldovei” o imagine integrală și profundă asupra dezvoltării lumii în ansamblu, societății și activității umane, culturii, științelor, tehnologiilor.

A

ABORDAJ, atac între două nave în largul mării.

ABWEHR, serviciu de informații și contrainformații al armatei germane în anii 1919-1944.

ADĂPOST ANTIAERIAN, local/loc special amenajat în care se refugiază populația în cazul unui atac aerian; Refugiu antiaerian.

ADĂPOST ANTIATOMIC, fortificație pentru protecția contra exploziilor nucleare, a substanțelor radioactive, a radiației penetrante și a infectării radioactive.

ADĂPOST ANTICHIMIC, fortificație pentru protecția contra acțiunii dăunătoare a substanțelor chimice toxice.

ADĂPOST, construcție staționară sau temporară pentru protecția trupelor, a tehnicii de luptă sau a populației împotriva acțiunii inamicului.

ADM, armă de nimicire în masă.

ADMINISTRAȚIE MILITARĂ, domeniu al științei militare și al armatei care se ocupă cu organizarea, întreținerea și mobilizarea forțelor armate și logistica trupelor.

AFET, (germ. Laffette), suport pentru țeava unor arme de foc grele.

AFLUIRE, deplasare a trupelor într-un punct stabilit dinainte (regiune, aliniament, localitate).

AGĂ, grad militar în armata turcă; dregător domnesc în Moldova.

AGENȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU ENERGIE ATOMICĂ, IAEA, forumul guvernamental internațional mondial pentru cooperarea științifică și tehnică în utilizarea pașnică a tehnologiilor nucleare.

AGRESIUNE, acțiune neprietenească a celui care atacă primul.

AJUTOR UMANITAR, tip de asistență gratuită (sprijin); mijloacele de trai distribuite gratuit populației din zonele afectate militar sau în apropierea unui dezastru umanitar.

ALIANȚĂ MILITARĂ, sistem de securitate colectivă, constituit formal printr-un acord, tratat.

ALINIAMENT, poziția trupelor militare în teren, pentru indicarea misiunilor de luptă.

ALLIED FORCES CENTRAL EUROPE, AFCENT, forțele aliate NATO din Europa Centrală.

ALLIED FORCES NORTH, AFNORTH, forțele aliate NATO din Europa de Nord.

ALLIED FORCES NORTH WEST, forțele aliate NATO din nord-vestul Europei.

ALLIED FORCES SOUTH, AFSOUTH, forțele aliate NATO din Europa de Sud.

AMBOSARE, ancorare a unei nave la țărni.

AMBRAZURĂ, deschizătură în peretele unei fortificații, prin care se execută trageri cu tunul, obuzierul, mitraliera.

AMBULANȚĂ, spital mobil în spatele frontului, care acordă primul ajutor răniților.

AMBUSCADĂ, poziție ascunsă ocupată de o subdiviziune militară pentru a efectua un atac prin surprindere; atac prin surprindere.

AMFA, instituția de învățământ din RM, Academia Militară a Forțelor Armate „ALEXANDRU CEL BUN”.

AMFIBIU, (gr. amphi – dublu și bios – viață), vehicul de deplasare pe apă și pe uscat.

AMIRAL, grad militar la flota militară.

AMORSĂ, dispozitiv pentru aprinderea unei încărcături explozive.

AMPENAJ, (fr. empennage), structura din coada rachetelor sau proiectilelor de avion.

ANDOCARE, intrarea unei nave în doc pentru deservire tehnică.

APĂRARE NAȚIONALĂ, doctrină militară a statului.

APĂRARE, formă de luptă pasivă.

APLICAȚIE TACTICĂ, gen de instruire care constă în rezolvarea practică a unor situații ipotetice de luptă, executate pe hartă sau pe teren.

APUNTARE, aterizarea unui aparat de zbor pe puntea unui portavion.

APUPARE, înclinare periculoasă a navei.

ARBALETĂ, armă individuală de luptă cu arc și săgeată.

ARC, armă primitivă individuală de luptă cu săgeată.

ARCHEBUZĂ, armă individuală de foc.

ARHITECTURĂ MILITARĂ, domeniu de știință și arta de a construi fortificații.

ARIERGARDĂ, structură militară aflată în urma forțelor principale, pentru a le apăra de un eventual atac din spate.

ARMAMENT NUCLEAR, arme de distrugere în masă care folosesc energia nucleară.

ARMAMENT, tehnică și echipamente militare.

ARMARE, înzestrare cu armament.

ARMAȘ, dregătorie domnească militară.

ARMATĂ, instituție și atribut ale statului; toate forțele armate ale unui stat; formațiune militară operativă mare.

ARMĂ, obiect conceput pentru a nimici adversarul; Armă albă, armă de foc, armă de dimensiuni mici, arme grele, armă de artilerie, armă ecologică, armă neutronică, armă pneumatică.

ARME CHIMICE, mijloace de luptă, care au la bază ca factor de distrugere substanțe chimice.

ARME DE DISTRUGERE ÎN MASĂ, mijloace de luptă, care urmăresc distrugerii uriașe ale populației și contaminări cu substanțe nocive a unor suprafețe mari.

ARME ÎNTRUNITE, entitate militară tactică și operativă, care deține cel puțin două genuri de arme; Interarme.

ARME BIOLOGICE, mijloace de luptă, care au la bază ca factor de distrugere substanțe biologice; Armă bacteriologică.

ARME NUCLEARE, mijloace de luptă, care au la bază ca factor de distrugere focoașe nucleare.

ARMISTIȚIU, încetare temporară a acțiunilor militare.

ARMURĂ, mijloc de protecție a oamenilor, tehnicii militare, armamentului și instalațiilor de apărare contra diferitor mijloace de distrugere; echipament complex purtat de luptători pentru protecția parțială sau integrală a corpului.

ARTĂ MILITARĂ, știință și practică în domeniu.

ARTILERIE, gen de arme de foc.

ARUNCĂTOR, piesă de artilerie.

ASALT, formă de luptă activă.

ATAC, formă de luptă activă.

ATAȘAT MILITAR, reprezentant de profil în cadrul unei misiuni diplomatice.

ATERIZARE, aterizarea unui aparat de zbor militar pe aerodrom.

AUTOBLINDAT, vehicul militar cu destinație specială.

AUTOMAT, armă de foc individuală.

AUTORITATE MILITARĂ NAȚIONALĂ, structură ministerială a Guvernului RM.

AUTOTUN, armă grea de foc autopropulsoare.

AVANGARDĂ, structură militară aflată în fața forțelor principale, pentru a le apăra de un eventual atac.

AVIAȚIE MILITARĂ, aparate de zbor utilizate în scopuri militare, gen de armată.

B

BAIKONUR, unul dintre cele mai mari cosmodromuri din lume.

BAIONETĂ, (fr. baionette), armă albă; accesoriu la carabină și armă automată.

BALISTICĂ, știință aplicativă privind traiectoria munițiilor utilizate la armele de foc (rachete, obuze, gloanțe, mine).

BANDERIE, echipă de ostași la infanterie.

BARICADĂ, adăpost de apărare folosit în luptele de stradă.

BASTILIA, (Bastille), fortăreață construită la Paris în sec. al XIV-lea. De la sfârșitul sec. al XVI-lea este folosită ca închisoare. La 14 iulie 1789 poporul răsculat a luat cu asalt Bastilia – eveniment care a pus începutul revoluției franceze. Demolată în 1791.

BASTION, lucrare de fortificație de formă poligonală, construită, de obicei, la colțurile vechilor cetăți pentru flancarea șanțurilor și pentru a ține sub foc terenul din jur.

BATALION, subunitate militară într-un regiment, brigadă sau unitate separată în componența formațiilor și grupărilor operative. De regulă, Batalionul se împarte în companii.

BAZOOKA, tip de armă de foc antitanc din SUA.

BERBEC, armă de asediu (grindă de lemn cu vârf de metal), folosită în antichitate la spargerea zidurilor și porților cetăților.

BERMĂ, barieră ce separă două zone.

BEȘLIU, cavalerist în armata otomană cu misiuni speciale.

BICALIBRU, dimensiune la armele de foc, diametrul interior al țevii ghintuite de expulzare a proiectilului.

BIPIED, suport cu două picioare la mitralieră.

BIUTĂ, val folosit la un poligon pentru tir.

BIVUAC, popas temporar al trupelor militare, în afara taberelor sau garnizoanelor.

BLACK SEA NAVAL FORCE, BLACKSEAFOR, forță navală multinațională de la Marea Neagră; grup tactic al NATO în timp de pace.

BLAZON, semn simbolic distinctiv al unui gen de arme, de obicei, purtat de militari pe mănecă.

BLINDAJ, cămașa metalică a unui proiectil de pistol sau pușcă.

BLITZKRIEG, strategie militară germană.

BLOC MILITAR, alianță militară și politică a statelor, bloc militar-politic, bloc politic, bloc elitar.

BLOCADĂ MILITARĂ, izolarea unui stat, în timp de război, prin folosirea forțelor armate.

BLOCARE, activitate militară, menită să taie aprovizionarea inamicului cu alimente, rechizite, material de război.

BLOC-POST, post de control în regiunile de menținere a păcii.

BLUZĂ, haină de serviciu pentru militari.

BOMBARDĂ, dispozitiv militar de aruncat proiectile sau bolovani; piesă de artilerie de calibru mare.

BOMBARDIER, tip de avion militar cu destinație specială.

BOMBĂ, denumire veche, dată proiectilelor de artilerie și minelor; Bombă manometrică, aparat de laborator destinat măsurării presiunii gazelor de combustie sau de explozie în spațiu închis; Bombă calorimetrică, dispozitiv pentru determinarea puterii calorice a substanțelor de analizat.

BOMBĂ ATOMICĂ, armă de nimicire în masă; Bombă nucleară, bombă cu hidrogen, bombă termonucleară, bombă cu neutroni.

BONETĂ, acoperământ militar de cap fără cozoroc.

„**BOTEZUL FOCULUI**”, prima participare activă a cuiva la o misiune de luptă.

BRIC, tip de navă militară cu două catarge și vele.

BRIGADĂ, unitate militară, alcătuită din câteva regimente, batalioane, divizioane.

BRIZANT, proiectil special la armele de foc grele.

BRUIAJ ELECTRONIC, perturbare intenționată a recepției semnalelor electromagnetice utile în scopuri militare.

BUMERANG, armă de luptă și de vânătoare, făcută din lemn curbat.

BUNCĂR, adăpost militar, special amenajat.

BUNDESWEHR, forțele armate ale Republicii Federale a Germaniei; Bundeswehr-ul constituie nucleul blocului NATO în Europa.

BUSOLĂ, dispozitiv de orientare pentru măsurarea azimutului magnetic în teritoriu.

BUZDUGAN, armă rece, simbol al puterii supreme.

C

CADET, în Franța și Prusia feudală, nobil (de obicei, cel mai tânăr fiu în familie), înscris în armată, dar care rămânea să trăiască în familie; în Rusia (între 1732-1917) și în alte țări, denumire, pe care o purtau elevii școlilor militare.

CAMPANIE, operații militare, legate cu deplasarea forțelor armate pe o distanță considerabilă.

CANONADĂ, tragere de artilerie din mai multe guri de foc care durează un timp relativ îndelungat.

CANONIERĂ, tip de navă de război de tonaj mic, înzestrată cu tunuri și folosită pentru nimicirea obiectivelor inamice de pe litoralul mării ori pentru susținerea și protejarea de pe mare a acțiunilor militare, întreprinse de oștirile terestre.

CAP DE POD, spațiu de mare importanță strategică aflat pe teritoriul controlat de inamic, de obicei, protejat și de un obstacol natural (râu mare, mal abrupt).

CAPACITATE DE LUPTĂ, pregătirea trupelor pentru a efectua acțiuni de luptă.

CAPIDAVA, cetate romană.

CAPITULARE, încetare completă și finală a rezistenței de către una dintre părțile implicate în război, predarea totală sau parțială a forțelor armate în conflictul armat.

CAPUCHEHAIE, reprezentantul domnitorului la Poarta Otomană.

CAR, vehicul militar folosit în lupte în antichitate.

CARABINĂ, pușcă scurtă și ușoară, care diferă de cea obișnuită prin construcția aparatului de ochire și lungimea țevii; închizătoare simplă în formă de cârlig, dotată cu o lamă elastică de blocare și care se prinde la capătul unei curele sau al unui lanț.

CARAVANĂ, grup de animale care merg unul după altul și transportă mărfuri, oameni în locuri greu accesibile (deșerturi, munți ș.a.); grup de vehicule cu același itinerar și destinație (Caravană sportivă, de nave, sanitară ș.a.).

CARSIUM, castru roman.

CARTIRUIRE, activitate desfășurată pentru instalarea trupelor în staționare.

CARTUȘ, muniție pentru armament, compusă din tubul-cartuș cu capsă, din încărcătura de pulbere și din proiectil.

CASCĂ, echipament de protecție pentru acoperirea capului, făcut din metal și folosit de militari.

CASUS BELLI, pretext formal sub care un stat (sau un grup de state) declară război unui alt stat.

CATEGORIE DE FORȚĂ ARMATĂ, componentele armatei unei țări.

CAVALERI, membri ai unor categorii privilegiate de proprietari de robi din Atena, Grecia și Roma antică; titlu de noblețe feudal, pe care îl purtau toți feudații laici în Europa de Vest și cea Centrală (sec. al XI–XVIII-lea); persoane decorate cu ordine. De exemplu: Cavaler al Ordinului Republicii.

CAVALERIE, unul din principalele genuri de arme ale trupelor terestre până la cel de-al Doilea Război Mondial. A luat naștere în statele sclavagiste antice. În Evul Mediu era baza armatei statelor din Europa de Apus, fiind alcătuită din micii feudali – cavaleri. În Moldova, cavaleria apare odată cu întemeierea statului feudal (1359). În sec. al XIV–XV-lea era alcătuită din detașamente (steaguri) de călăreți, comandate de boieri.

CAZARMĂ, edificiu sau ansamblu de clădiri și instalații în care sunt cazate unitățile militare.

CAZEMATĂ, fortificație pentru apărarea efectivului militar contra bombardamentelor aviației și artileriei și poate rezista independent timp îndelungat; Cazemată maritimă, încăpere blindată pe nave mari de război, destinată pentru instalarea artileriei și protecția personalului contra focului inamicului; celulă izolată pentru deținuții politici în închisorile-fortărețe din Rusia țaristă.

CĂLĂRAȘ, în Evul Mediu, grup special de militari aflați în serviciul domniei.

CĂMAȘĂ DE ZALE, armură de protecție.

CĂPCĂUN, în mitologia română, monstru bicefal sau ființă cu trup de om și cu cap de câine, care se hrănea cu carne de om; poreclă dată tătarilor din cauza groazei pe care o inspirau prin cruzimea lor, populației din Moldova medievală.

CĂPITAN, grad ofițeresc în diferite armate; în Moldova medievală, dregător care se afla în capul unei administrații sau al unui grup de slujbași.

CĂRVUNARI, nume dat, prin analogie cu carbonari, participanților la mișcarea micilor boieri din Principatul Moldovei la începutul sec. al XIX-lea, care cereau egalitatea în drepturi cu marea boierime.

CĂTANĂ, soldat în armata Austro-Ungară.

CĂZĂCIME, în a doua jumătate a sec. al XV-lea – prima jumătate a sec. al XVI-lea, oameni liberi, țărani fugari și posadnici, care s-au

așezat în părțile mărginașe ale statului Rus și ale celui Polono-Lituanian, organizându-se în comune militare autonome.

CENTRU OPERAȚIONAL PENTRU SITUAȚII DE CRIZĂ, instituție provizorie în managementul militar.

CENTURIE, unitate politică și militară în Roma antică, formată din 100 de stași. Centuria militară era o subdiviziune a legiunii, și comandată de un centurion.

CETATE, oraș sau edificiu fortificat. Având o garnizoană permanentă, era înzestrat cu toate cele necesare pentru a rezista unui asediu îndelungat.

CETATEA ALBĂ, fortificație în Moldova medievală.

CETATEA DE BALTĂ, fortificație în Moldova medievală.

CHILIA, fortificație în Moldova medievală.

CLIMAT DE SECURITATE, condiții inofensive de activitate.

COALIȚIE MILITARĂ, înțelegere între state asupra desfășurării unor operații militare comune.

CODRENI, denumire convențională a țăranilor din regiunea Tigheci, care, datorită așezării lor în vecinătate cu tătarii din Bugeac, în schimbul străjii de la graniță, au reușit să-și păstreze libertatea personală, proprietatea asupra pământului și anumite privilegii fiscale (sec. al XVI–XVIII-lea).

COHORTĂ, unitate de infanterie romană.

COIF, acoperământ protector pentru cap, purtat în vechime de ostași. Era confecționat din metal, uneori din piele groasă.

„**COLOANA A CINCEA**”, agentură fascistă subversivă, care acționa în spatele frontului în timpul războiului spaniol (1936-39).

COLONEL, grad militar.

COLONIZAREA BUGEACULUI, așezarea de către guvernul țarist a trupelor de cazaci în Bugeac pentru paza hotarelor la Prut și Dunăre, precum și în scopul populării regiunii (începutul sec. al XIX-lea).

COLUMNA LUI TRAIAN, coloană de marmură înălțată în 113 la Roma, în cinstea victoriei obținute de armatele împăratului Traian asupra dacilor. Are înălțimea de 39,83 m și este acoperită de basoreliefuluri în spirală, care înfățișează diferite episoade din războaiele daco-romane.

COMANDAMENT OPERAȚIONAL, structură specializată, de nivel regiment.

COMBATANT, persoană care participă la luptă.

COMPÂNIE, subunitate militară care intră în componența unui batalion.

COMPONENTĂ DE LUPTĂ, totalitatea forțelor și mijloacelor destinate îndeplinirii unei misiuni de luptă.

COMUNA DIN PARIS, guvern revoluționar, creat de muncitorii parizieni în cadrul revoluției proletare (18 martie – 28 mai 1871).

CONCENTRARE DE INSTRUCȚIE, chemare temporară sub arme a rezerviștilor pe timp de pace pentru exerciții de instrucție.

CONCENTRAREA PUTERII MILITARE, doctrină militară și activitate practică în domeniul managementului militar.

CONCEPȚIA DE MODELARE A PUTERII MILITARE, doctrină militară și activitate practică în domeniul managementului militar.

CONCEPȚIA DE REALIZARE A INTEROPERABILITĂȚII MARILOR UNITĂȚI ȘI UNITĂȚILOR CU STRUCTURI MILITARE NATO, doctrină militară și activitate practică în domeniul managementului militar.

CONCEPȚIA FUNDAMENTALĂ DE APĂRARE A ȚĂRII, doctrină militară și activitate practică în domeniul managementului militar.

CONCEPȚIA OPERAȚIEI, plan general de desfășurare a unei operații militare.

CONFERINȚA DE LA POTSDAM, 1945, acord încheiat privind organizarea postbelică a Germaniei pe baza principiilor demilita-

rizării și democratizării ei. Puterea supremă în perioada ocupației militare a Germaniei urma să fie exercitată de Comisia Aliată de Control, formată din comandanții-șefi ai forțelor armate ale celor patru țări (URSS, Marea Britanie, SUA și Franța).

CONFERINȚELE PUGWASH, foruri internaționale ale oamenilor de știință militanți pentru pace și colaborare între popoare.

CONFLICT ARMAT, formă de soluționare a conflictelor, folosind mijloacele de luptă armată, în care statele nu intră într-o stare de „război”; Conflict militar internațional.

CONSUL, agent diplomat în rang de atașat militar.

CONTINGENT NAȚIONAL, detașament militar special, detașat într-o țară cu misiuni pacificatoare ONU.

CONTRAATAC, acțiune militară, grupare de contralovitură.

CONTRACARARE, gen de operațiune militară.

CONTRACT DE TIP „USCAT“, gen de operațiune militară.

CONTRALOVITURĂ, gen de operațiune militară; Contraatac.

CONTRAPROPAGANDĂ, propagandă militară care tinde să anihileze efectele unei alte propagande în domeniu.

CONTRATERORISM, gen de operațiune militară.

CONTROL ÎN ZBOR, zbor experimental.

CONTROL OPERATIV, activitate de management militar.

CONTROL OPERAȚIONAL, activitate de management militar.

CONVOI, șir de persoane escortate; șir de vehicule, care transportă materiale în condiții nefavorabile sub protecția militarilor.

COOPERARE CIVILI-MILITARI, conlucrare în domeniul militar.

COOPERARE MILITARĂ, cooperare în domeniu între două state sau ministere de profil.

COOPERARE REGIONALĂ EUROPEANĂ, cooperare în domeniu la nivel de regiune între țările UE și alte state din Europa.

COOPERARE SUBREGIONALĂ, cooperare în domeniu la nivel de subregiune între țări.

COORDONARE MILITARĂ, derularea unor activități civile în acord cu autoritățile militare.

CORDON, cingătoare, centură, curea; detașament de grăniceri și locul amplasării acestuia.

CORP DE ARMATĂ, unitate militară compusă dintr-un număr variabil de divizii, brigăzi și regimente.

CORP DE REACȚIE RAPIDĂ, unitate militară cu destinație specială.

COTROPIRE, acaparare cu forța a unui teritoriu.

CRĂCIUNA, cetate clădită, probabil, în sec. al XIII-lea lângă Milcov la granița moldo-munteană. În 1482 a fost cucerită de Ștefan cel Mare, pentru a asigura Moldova împotriva unor eventuale năvăliri ale oastei domnului Țării Muntenești.

CRENEL, element arhitectural în formă de dischizătură îngustă la o cetate, la un castel.

CRIME ÎMPOTRIVA UMANITĂȚII, crime militare deosebit de grave.

CRUCIȘĂTOR, navă cuirasată de luptă cu tonaj și viteză mare, destinată pentru nimicirea navelor maritime și a obiectelor militare de coastă ale inamicului, precum și pentru escortă, recunoaștere sau patrulare.

CTBT, Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty, tratatul pentru interzicerea totală a experimentelor nucleare.

CUIRASAT, denumire a celor mai mari nave de luptă din a doua jumătate a sec. al XIX – începutul sec. XX.

CUIRASĂ, mijloc de protecție a efectivului, tehnicii militare (tancuri, nave ș.a.) și a diferitelor construcții de apărare contra acțiunii proiectilelor și exploziilor; îmbrăcăminte de piele sau metal purtată de ostași în antichitate și în Evul Mediu, precum și de cuirasieri până la începutul sec. XX.

CUIRASIER, ostaș din cavaleria grea în Europa Apuseană și Rusia (sec. al XVII–XIX-lea), care purta cuirasă.

CUMBARA, denumirea tunului, a ghiulelei sau a obuzului în oastea moldovenească din sec. al XVI–XVIII-lea.

CURBIMETRU, dispozitiv mecanic cartografic utilizat pentru măsurarea pe hartă a lungimii liniilor curbe.

CURTINĂ, zid de apărare construit între două turnuri sau bastioane.

D

DARDĂ, suliță cu coadă scurtă, având vârful cu tăiș dublu, pentru împuns și aruncat.

DĂRĂBANI, (dorobanți), ostași pedestri în Moldova (sec. al XVI-lea – începutul sec. al XIX-lea), recrutați dintre străini și băștinași.

DECLINATOR, tip de busolă militară.

DECONTAMINARE, procedeu militar de lichidare a consecințelor folosirii armelor de nimicire în masă.

DECURIE, echipă de cavalerie în armata romană.

DELEGAREA AUTORITĂȚII, principiu de management.

DELESTARE, aruncarea balastului de pe o navă maritimă sau dintr-un balon, stratostat.

DEMASIFICAREA FORȚELOR, tendință contemporană în construcția militară, reducerea efectivelor umane antrenate în luptă cu compensarea sporirii capacității de luptă cu mijloace militare mai performante.

DEMOBILIZARE, trecerea forțelor armate și a economiei de la starea de război la starea de pace; lăsarea la vatră a militarilor după sfârșitul unui război sau după expirarea termenului serviciului militar.

DESANT, trupe cu pregătire specială, debarcate sau parașutate pe teritoriul ocupat de inamic pentru a îndeplini misiuni de luptă; Desant aerian, desant marin.

DESANTARE, exercițiu militar în marină și trupele aeropurtate.

DETONATOR, dispozitiv care inițiază explozia.

DEZERTARE, eschivare de la obligațiunile militare.

DINOGETIA, cetate antică romană.

DIRECTIVĂ DE ACȚIUNE, tip de ordin concret și amănunțit.

DIRECTIVĂ DE PLANIFICARE STRATEGICĂ, tip de ordin concret și amănunțit.

DISLOCARE, mutarea trupelor militare dintr-un loc în altul.

DISPERSARE, acțiune organizată menită să diminueze pagubele umane și materiale pe timp de război.

DISPOZITIV DE LUPTĂ, amplasarea în teren a elementelor structurii militare în vederea desfășurării acțiunilor de luptă.

DISPOZIȚIUNE DE LUPTĂ, tip de ordin concret și amănunțit.

DISTRUGĂTOR, tip de navă militară.

DISTRUGEREA ECHIPAMENTULUI, procedură și procedeu de dezarmare.

DIVIZIE, unitate tactică de bază, constituită din diferite genuri de arme – regimente, subunități de transmisiuni, de geniu și subunități specializate; în flota militară, unitate tactică de nave de aceeași clasă (Divizie de submarine) sau de diferite clase (Divizie de pază a unei regiuni navale).

DIVIZION, subunitate a unui regiment de artilerie, formată din 2-4 baterii; unitate în marină, compusă din mai multe nave de rangul 3 de același tip.

DOCTRINĂ MILITARĂ, principii și idei ale sistemului militar.

DONJON, turnul principal al unui castel.

DOROBANȚ, jandarm și ostaș lefegiu de infanterie.

DRAGAJ, procedeu tehnologic de curățare de mine a unui spațiu marin.

DRAGOR, tip de navă militară.

DRAPEL, semn distinctiv al unui stat, al unei unități militare, al unei asociații ș.a.m.d. Este alcătuit dintr-o bucată de matasă sau de pânză mono sau multicoloră, prinsă de o lance și având imprimată uneori o stemă sau o emblemă.

DROMON, tip de navă militară lungă, rapidă și ușor de manevrat, cu pânze și vâsle, folosită de Imperiul Bizantin din secolul al V-lea.

DRONĂ, vehicul aerian fără pilot.

E

ECHIPAJ, efectivul de conducere și de deservire a unui tanc, avion sau nave etc.

ECHIPAMENT, toate obiectele, accesoriile și armele, cu care este echipat un militar.

ELEFANT DE LUPTA, animale dresate folosite în companiile militare.

EMBLEMĂ, insemn heraldic militar unic.

EPOLEȚI, semne distinctive de pe umerii uniformei unui militar, care indică gradul și genul de arme.

ESCALADAREA RĂZBOIULUI, strategie de intensificare a acțiunilor militare.

ESCARPA, obstacol militar pe câmp de luptă și pe teren de instrucție militară.

ESTACADĂ, obstacol militar pe câmp de luptă și pe teren de instrucție militară.

EXERCİȚIU MILITAR, activitate de instruire a militarilor.

EXERCİȚIU NATO, activitate de instruire a militarilor din forțele NATO.

EXPLORAREA SPAȚIULUI, misiuni astronautice de interes militar, pionierii în cucerirea spațiului la sfârșitul Războiului Rece; rachetă (navă spațială) și vehicul de lansare spațială; militarizarea spațiului.

F

FAI, forțe militare de rezervă de angajare imediată.

FALANGĂ, în Grecia antică și în Macedonia, formație de luptă constituită din pedestrași înarmați cu arme grele, așezați în rânduri lungi și compacte, ulterior, și din pedestrași cu arme ușoare și călăreți.

FAU, forțe militare de rezervă de angajare ulterioară.

FAZ, forțe militare de acțiune zonală.

FE, forțe militare de excepție.

FELDMAREȘAL, grad militar superior în armatele multor state. Instituit pentru prima dată în Germania.

FIABILITATE, probabilitatea unui sistem de aparate și echipamente militare să funcționeze conform destinației.

FÎ, forțe militare de rezervă de întarire.

FLANCARE, metodă de luptă a flancurilor.

FLEXIBILITATEA ACȚIUNILOR MILITARE, doctrină strategică și practică militară.

FORMĂ DE LUPTĂ ARMATĂ, metode organizatorice și de luptă de a atinge obiectivele și scopurile trasate.

FORT MIC, construcție militară de apărare.

FORTĂREAȚĂ, vezi **Cetate**.

FORTIFICAȚIE, construcție de apărare (forturi, fortărețe, șanțuri, tranșee, adăposturi ș.a.) destinată protecției luptătorilor și mijloacelor de luptă proprii, de focul și mijloacele de nimicire ale inamicului.

FORȚE AERIENE, gen de trupe de aviație militară.

FORȚE ARMATE, totalitatea genurilor de arme ale țării.

FORȚELE ONU, contingente naționale antrenate sub drapelul ONU în acțiuni de menținere a păcii.

FR, forțe militare de rezervă cu destinație specială.

FREGATĂ, navă (velier) rapidă cu trei catarge. În sec. al XVII–XIX-lea fregata a fost folosită pentru acțiuni de recunoaștere și operații militare pe mare; în flotele contemporane ale Angliei, Franței și SUA, navă de escortă și antisubmarin.

FRONT, loc unde se dau lupte militare pe timp de război; totalitatea forțelor militare care operează pe câmpul de luptă sub o comandă unică.

FRR, forțe militare de reacție rapidă.

FRSC, forțe militare de reacție în situații de criză.

FS, forțe militare de sprijin.

FSAT, forțe militare de supraveghere și avertizare timpurie.

G

GALERĂ, tip de navă militară.

GALION, tip de navă militară.

GARDĂ, în antichitate, mici detașamente, însărcinate cu paza șefilor de state și comandanților de oști. Mai târziu, unitate militară de elită. Garda ca gen de arme a apărut în Italia (sec. al X-lea) și însemna detașament de elită, care păzea drapelul de stat; Gardă de onoare, pază simbolică, instituită pentru asistarea solemnităților.

GARNIZOANĂ, ansamblu de unități și instituții militare de toate genurile de arme, dislocate, permanent sau temporar, într-o localitate sau într-o regiune fortificată.

GAZ OTRĂVITOR, armă de distrugere în masă.

GEAM ANTIGLONȚ, geam confecționat din mai multe straturi, cel din mijloc conținând o folie specială, ce nu permite trecerea gloanțelor.

GEAM BLINDAT, sticlă specială.

GENERAL, grad militar; General de brigadă, general de divizie, general de corp de armată.

GENERALISIM, cel mai înalt grad militar în unele țări.

GENIU, gen de trupe militare speciale.

GESTIONAREA CRIZEI, managementul conflictului militar.

GHINT, canal în formă de spirală pe suprafața interioară a țeveii unor arme de foc, pentru a imprima proiectilului o mișcare de rotație.

GRAD MILITAR, treaptă în ierarhia militară.

GRĂDIȘTE, rămășițe ale unei așezări străvechi fortificate sau ale unui oraș. În Europa primele grădiște au apărut în neolitic și s-au răspândit în epoca fierului.

GRĂNICER, militar la paza frontierei de stat.

GRENADĂ, Granată, (din lat. granatum – rodie), proiectil cu încărcătură explozivă sau chimică pentru distrugerea unor ținte vii sau a tehnicii de luptă ale inamicului, aflate la distanțe mici.

GRENADIER, ostaș de elită, care acționează cu grenade. Apare în Franța (sec. al XVII-lea), în Belgia, Austria, Prusia (sec. al XVIII–XIX-lea).

GRILĂ, obstacol militar în fața unor fortificații.

GRUP DE DESANT, echipă de militari cu misiune specială.

H

HALEBARDĂ, armă în formă de lance cu vârful de fier ascuțit și tăios. A fost răspândită, mai ales, în sec. al XIV–XVII-lea.

HANGAR, construcție pentru adăpostirea, deservirea tehnică și reparația avioanelor și elicopterelor.

HARACHIRI, în Japonia (din epoca feudalismului), sinucidere prin spintecarea pântecelui. Răspândită, mai ales, în rândurile samurailor, sepucu.

HATMAN, în Moldova, boier de divan, însărcinat de domn cu comanda întregii oștiri.

HISTRIA, cetate antică, șantier arheologic în județul Constanța, România.

HOTIN, cetate medievală în Moldova.

HOTNOG, în Moldova medievală, grad militar.

I

IENICERI, corp de infanterie regulată, creat în sec. al XIV-lea în Imperiul Otoman din prizonieri de război sau copii ai populației creștine convertiți la islam. În 1826 corpul de ieniceri a fost desființat de sultanul Mahmud II.

IMAGOLOGIA MILITARĂ, domeniu științific fundamental și aplicativ al psihologiei militare.

IMAM, conducător suprem, înzestrat cu putere religioasă, politică și militară în statele teocratice musulmane; conducător suprem al șiiților.

IMPUNEREA PĂCII, dictarea condițiilor de pace inamicului învins.

INDUSTRIE MILITARĂ, ramură a economiei, care produce echipamente, armament și vehicule militare.

INFANTERIE, unul dintre cele mai vechi și principale genuri de armă. Trăsătura de bază a infanteriei a fost deplasarea și ducerea luptei pe jos.

INFECTARE BACTERIOLOGICĂ, contaminare în urma folosirii armelor bacteriologice.

INFRASTRUCTURĂ MILITARĂ, elementele și componentele de bază necesare activității în domeniul militar.

INIȚIATIVĂ ÎN LUPTĂ, metodă de management militar în funcție de situația concretă pe câmpul de luptă.

INSTITUȚIE MILITARĂ, organ de lucru în domeniu.

INSURECȚIE, tip de revoltă socială cu folosirea armelor.

INTEGRARE MILITARĂ, compatibilitate a doctrinelor militare și a echipamentelor de logistică.

IO, (Interoperability objectives), obiective de interoperabilitate.

IPG, (Initial PFP goals), obiective inițiale de parteneriat.

ISMAIL, fortificație medievală în Basarabia.

Î

ÎNSEMN HERALDIC, insignă militară specială.

ÎNVALUIRE, încercuirea inamicului; dubla învaluire.

J

JOC DE RĂZBOI, aplicație militară strategică în încăperi sau pe teren.

JOC MILITAR, aplicație militară tactică în încăperi sau pe teren.

JONCTIUNE, locul unde se unesc două flancuri militare.

K

KAIDU, judecător militar turc.

L

LANȚ DE COMANDĂ, succesiune de transmitere a ordinelor militare.

LANȚUL COMANDAMENTULUI OPERAȚIONAL, succesiune de transmitere a ordinelor militare.

LĂDUNCĂ, vechea denumire moldovenească a cartușierei.

LEAT, contingent militar; veleaț.

LEFEGIU, ostaș mercenar.

LEGIUNE, formațiune militară de bază a armatei romane.

LIPNIC, bătălie desfășurată în 1470 între oastea lui Ștefan cel Mare și tătari, Hoarda de Aur, lângă localitatea cu același nume.

LOCOTENENT, grad militar.

LOCOTENENT MAJOR, grad militar.

LOCOTENENT-COLONEL, grad militar.

LOITRĂ, scară mare folosită de armatele medievale (inclusiv oastea moldovenească) la asaltul cetăților; parte laterală în forma de scară a carului sau căruței.

LOVITURĂ CONCENTRATĂ, operație militară masivă.

LOVITURĂ DE RĂSPUNS, contralovitură, contraatac.

LOVITURĂ SIMULTANĂ, operațiune militară, declanșată concomitent pe mai multe sectoare ale frontului.

LOVITURĂ SUCCESIVĂ, operațiune militară, declanșată în etape consecutive, una după alta.

LUARE DE POZIȚIE, cucerirea unui cap de pod sau a unui obiectiv militar.

LUPTĂ, ciocnire organizată dintre unitățile forțelor armate ale părților beligerante, având drept scop nimicirea grupărilor tactice ale inamicului, cucerirea (menținerea) unor poziții importante.

M

MAIOR, grad militar.

MANAGEMENT MILITAR, domeniu de știință, doctrină și aplicații practice specifice prin metode, procedee de activitate.

MANAGEMENT ORGANIZAȚIONAL, domeniu de știință, doctrină și aplicații practice specifice în activitatea organizațională.

MANAGEMENTUL RESURSELOR PENTRU APĂRARE, domeniu de știință, doctrină și aplicații practice specifice în gestionarea patrimoniului din domeniul.

MANEVRĂ, deplasare rapidă a unei unități militare; exercițiu de pregătire tactică a subdiviziunilor armatei.

MANGONNEAU, mașină militară de aruncat pietre din familia trebuchet.

MAREȘAL, cel mai înalt grad militar în unele state. Instituit pentru prima dată în sec. al XIII-lea în Franța.

MARȘ, deplasarea trupelor într-o anumită direcție.

MARTALOG, păzitor al hotarelor și, în paralel, slujitor la vamă.

MARTE, zeul războiului la romani, identificat cu Ares din mitologia greacă.

MOSAD, organ de informații și securitate în Israel.

MASCARE OPERATIVĂ, suită de activități, menite să inducă în eroare adversarul.

MAȘINI DE RĂZBOI ȘI ARTILERIE, vehicule cu destinație specială.

MAURO CASTRO, vezi **Cetatea Albă**.

MÂRZĂ, nobil tătar, căpetenie militară la tătarii din Crimeea și din Bugeac.

MENTENABILITATE MILITARĂ, întreținere a echipamentelor și dispozitivelor militare în stare de lucru.

MENTENANȚĂ, procedee și metode de lucru de întreținere a echipamentelor și dispozitivelor militare în stare funcțională.

MENTINEREA PĂCII, operațiune pacificatoare.

MERCENAR, ostaș plătit; Mercenariat.

MILITAR, persoană care își face serviciul în armată.

MILITARISM, doctrină politică, teorie și activitate socială promovată de stat; Militarist.

MINĂ, muniție care se folosește ca mijloc de baraj, armă pentru distrugerea navelor și limitarea zonelor de acțiune a acestora. Este constituită din corp, încărcătura explozivă și focos.

MONCASTRO, vezi **Cetatea Albă**.

MONITOR, navă militară.

MORTIER, tun cu țeavă scurtă folosit pentru tragere în curbă asupra ținutelor acoperite și orizontale.

MUSCHETĂ, tip de armă de foc portativă din Evul Mediu.

MUȘCHETARI, soldați în armatele europene din sec. al XVI-lea, înarmați cu muschete.

N

NAPALM, gel de săruri de aluminiu ale acizilor naftenici și acizilor grași, care se folosește la fabricarea substanțelor inflamabile pentru bombe, rachete, mine ș.a.

NATO, bloc militar-politic Alianța Tratatului Nord-Atlantic.

NAVĂ DE LINIE, tip de navă militară.

NAVĂ DE LUPTĂ, navă care aparține forțelor maritime militare.

NEAPOLUL SCITIC, oraș-cetate, capitala statului scitic din Crimeea (sec. al III-lea î. Hr., sec. al III-lea d. Hr.), situat în partea de sud-est a orașului Simferopol.

NEUTRALITATE, opinia statului de a nu intervine într-un conflict militar.

NIKE, Nica, în mitologia greacă, zeița victoriei.

NIVEL OPERATIV, nivel de management militar.

NIVEL STRATEGIC, nivel de management militar.

NIVEL TACTIC, nivel de management militar.

NORAD, organizație înființată de SUA în cooperare cu Canada, sistem de control și avertizare aerospațială pentru America de Nord.

O

OASTE DE LEFEGHII, în statul moldovenesc feudal, denumirea detașamentelor de ostași plătiți.

OASTE, forțele armate ale unui stat; Armată, oștire; (învechit) Război.

OASTEA CĂZĂCEASCĂ DE PE DUNĂRE, una din denumirile uzuale ale căzăcimii de pe Dunăre.

OASTEA MOLDOVENEASCĂ, armata statului moldovenesc feudal. Se deosebea oastea mică, formată din boieri și din steaguri

de slujitori (curteni, călărași, dărăbani ș.a.) și oastea cea mare sau oastea de țară, din care făceau parte orășenii și țăranii.

OBEZI, în Moldova medievală, cătușe de lemn, în care se băgau picioarele robilor, prizonierilor și celor arestați; instrument de tortură din Evul Mediu.

OBUZ, proiectil cu o încărcătură de exploziv aruncat spre obiectiv cu un obuzier sau tun.

OBUZIER, gură de foc de artilerie.

OCEAKOV, cetate medievală pe malul Niprului.

OFIȚER, militar, care face parte din personalul de comandă și de conducere și care poartă un grad de la locotenent inferior până la colonel inclusiv.

OPERAȚIE COMBINATĂ, (Multinațională), acțiune de luptă.

OPERAȚIE DE CONSOLIDARE A PĂCII, misiune de luptă sub egida ONU.

OPERAȚIE DE MENȚINERE A PĂCII, misiune de luptă sub egida ONU.

OPERAȚIE ÎNTRUNITĂ, (Integrată), misiune de luptă.

OPERAȚIE MILITARĂ, totalitatea acțiunilor de luptă duse de către unitățile operative și strategice conform unui plan unic.

ORDIN DE LUPTĂ, act normativ emis de comandantul unității militare cu ocazia misiunilor de luptă.

ORDIN DE ZI, act normativ emis de comandantul unității militare cu anumite ocazii.

ORDONANȚĂ, dispoziție scrisă de un comandant; ofițer de legătură cu comandamentul superior.

ORHEI, cetate medievală în Moldova.

P

PLAN OPERAȚIONAL ȘI TACTIC, constituit pe perioada desfășurării unei operații militare pentru dirijarea și derularea acesteia.

PACE, acord al părților beligerante asupra încetării războiului sau a conflictului armat.

PALOȘ, sabie lată cu două tăișuri, uneori încovoiată la vârful.

PANȚĂR, oaste de lefegii pământeni.

PARAPET, întăritură de protecție de pământ sau de zid la redute și la tranșee.

PARTENERIAT STRATEGIC, tip și nivel de colaborare militară.

PARTENERIATUL PENTRU PACE, program NATO de colaborare cu fostele republici sovietice și țări membre ale CAER.

PARTIZAN, participant la mișcare de rezistență.

PATRULĂ, grup de militari pedestri, călare, motorizat (pe mașini, nave, avioane), care îndeplinește o misiune specială (de recunoaștere, pază, legătură).

PEDESTRIME, oaste, care se deplasa și lupta pe jos; infanterie. În statul moldovenesc feudal era alcătuită din țărani și orășeni, înarmați cu topoare, coase, bâte, furci, sulite, arcuri.

PENTAGON, edificiu de formă pentagonală din orașul Washington, în care sunt concentrate instituțiile de conducere ale forțelor armate din SUA. În sens larg, departamentul militar SUA, Pentagonul exercită o considerabilă influență asupra politicii SUA.

PERCUTOR, piesă la armele de foc, la focosul unui proiectil, care prin lovitură, aprinde încărcătura.

PERIOADA RIPOSTEI GRADUALE, etapă a misiunii de luptă.

PERIOADA RIPOSTEI MAXIME, etapă a misiunii de luptă.

PILUM, armă albă, suliță scurtă de aruncat a legionarilor romani.

PIRAMIDĂ, loc de păstrare a armelor individuale aflate în dotare; Piramidă de arme.

PISTOL, armă de foc ușoară cu țeava scurtă, care se manipulează cu o singură mână. A apărut în Asia și Europa în sec. al XVI-lea; aparat asemănător după formă cu P. armă și care servește, de obicei, pentru pulverizarea unui material (vopsea, lac, metal ș.a.).

PISTOL-MITRALIERĂ, tip de armă de foc individuală. Vezi **Automat**.

PISTOL-RACHETĂ, armă de foc pistol cu care se trag rachetele de semnalizare.

PLANURI TACTICE, misiuni de luptă preconizate.

PLĂIEȘ, ostaș de frontieră în Moldova medievală.

PLUTON, subunitate militară mică, alcătuită din trei sau patru grupe.

PLUTONIER, grad militar; Plutonier major, plutonier adjutant.

POLC, în Ucraina, unitate administrativ-militară introdusă în 1648; unitate militară formată, de obicei, din câteva batalioane (divizioane, escadrile ș. a.); în Moldova medievală, cea mai mare unitate militară în care se grupau oștenii țării pe timp de război.

POLCOVNIC, grad de ofițer; în Ucraina (sec. al XVI–XVIII-lea), căpetenia unui polc de cazaci; în Moldova medievală, comandant de polc.

POLIGON DE TRAGERE, teren amenajat pentru activități de instruire, experiențe, trageri de instrucție și de luptă cu armamentul.

POLITICA DE PARTENERIAT CU NATO, acțiuni de atragere a statelor din afara alianței în misiuni pacifatoare, antiteroriste, de protecție a naturii.

PORTAVION, tip de navă maritimă militară; bază plutitoare de aviație cu o capacitate înaltă de manevrare. Folosite în Primul Război Mondial, Portavionul devin ulterior forța de șoc a flotelor militare maritime.

PORTELICOPTER, tip de navă maritimă militară; bază plutitoare de elicoptere cu o capacitate înaltă de manevrare.

SUBMARIN, tip de navă militară.

POTENȚIAL OPERAȚIONAL, forțele militare antrenate într-o operație militară.

POTENȚIAL DE LUPTĂ, forțele militare antrenate într-o misiune de luptă.

POTENȚIAL MILITAR, totalitatea forțelor militare.

POZIȚIE DE TRAGERE, modul cum este așezat trăgătorul în timpul tragerii, aliniament de unde se execută tragerile.

PRAF DE PUȘCĂ, material explozibil de la pulbere neagră la pulberi moderne.

PRAȘTIE, armă de luptă folosită în vechime pentru aruncarea pietrelor la distanțe mari.

PREGĂTIRE DE LUPTĂ, acțiuni menite să asigure gradul de combativitate necesar.

PRIMIPIL, grad militar în armată roamnă.

PROIECTIL, dispozitiv militar metalic de formă cilindro-ogivală lansat dintr-o armă de foc.

PROIECTUL MANHATTAN, proiect de dezvoltare a primei arme nucleare în SUA.

PUCI, acțiune armată a unui grup de complotiști (nesușinuți de mase), având drept scop săvârșirea unei lovituri de stat.

PUITOR DE MINE, tip de navă militară destinată să lanseze mine marine.

PUMNAL, armă albă cu lamă scurtă, cu două tăișuri și cu vârful ascuțit.

PUNCT DE COMANDĂ, structură militară de câmp sau staționară pentru managementul operativ al trupelor.

PUNGĂ, teritoriu cu unități militare existente pe acesta, în jurul căruia linia frontului este închisă de către inamic.

PUȘCĂ, denumire a unor arme de foc cu țeava lungă și patul de lemn.

PUȘCĂ-MITRALIERĂ, armă de foc la care încărcarea și descărcarea are loc automat.

R

RACHETĂ BALISTICĂ, dispozitiv militar care se deplasează în conformitate cu legile balisticii.

RACHETĂ DE CROAZIERĂ, dispozitiv militar dotat cu o aripă pentru portanță și un sistem de propulsie cu reacție.

RACHETĂ DE SEMNALIZARE, proiectil alcătuit dintr-un tub umplut cu materii care se aprind în aer și produc o lumină puternică de diferite culori pe o traiectorie lungă, servește la semnalizări.

RACHETĂ SOL-AER, dispozitiv militar special pentru a fi lansată de pe pământ împotriva țintelor aeriene.

RACHETĂ SS20, rachetă cu rază medie de acțiune Pionier.

RACHETĂ, aparat de zbor, care se deplasează în spațiu.

RAFALĂ, serie neîntreruptă de lovituri ale unei arme de foc.

RAID, misiune de luptă rapidă a navelor, avioanelor sau a unei unități militare pe teritoriul ocupat de inamic.

RĂZBOI ASIMETRIC, formă de conflict militar în care există un dezechilibru substanțial între inamici sau care folosesc strategii și tactici total diferite; Război hibrid.

RĂZBOI BIOLOGIC, formă de conflict militar cu folosirea toxinelor sau a bacteriilor, virusilor și fungilor.

RĂZBOI CHIMIC, formă de conflict militar care utilizează substanțe chimice cu proprietăți toxice.

RĂZBOI CIVIL, luptă armată într-o țară, între două sau mai multe grupări politice.

RĂZBOI CLASIC, formă de război purtat cu mijloace de luptă și tactici convenționale.

RĂZBOI DE COALIȚIE, formă de război purtat de trupele coaliției.

RĂZBOI DE GHERILĂ, metodă și stil neconvențional de luptă.

RĂZBOI DE POZIȚIE, război în care ambele părți beligerante trec la apărare îndelungată pe poziții întărite, adânc eșalonate (linia

frontului rămânând stabilă), pentru a acumula noi forțe și mijloace în vederea unor operații decisive.

RĂZBOI ELECTRONIC, doctrină militară modernă bazată pe utilizarea rețelelor de calculatoare și a comunicațiilor digitale.

RĂZBOI FULGER, vezi **Blitzkrieg**.

RĂZBOI RECE, perioadă între anii 1947-1991 de tensiuni și confruntări politice și ideologice internaționale.

RĂZBOI, conflict armat (de durată) între două sau mai multe state, națiuni, grupuri umane, pentru realizarea unor interese economice și politice; Răzbel; Război civil, luptă armată dusă în scopul cucierii puterii, supremației politice într-un stat.

RECRUT, tânăr recent încorporat pentru serviciul militar în termen.

REGIMENT, unitate militară tactică de bază.

REGIMENTAR, în Polonia medievală, căpetenie militară; loțiitor al hatmanului. În Moldova era denumit regimentar, comandantul unei unități militare.

REGRUPARE, manevră de redislocare a trupelor pentru o nouă misiune de luptă.

RESTABILIRE ÎN GRAD, conferirea gradului suspendat sau retras.

RESURSE MILITARE, bunuri utilizate pentru realizarea misiunilor militare.

RETRAGERE, tip de misiune de luptă, care constă în părăsirea pozițiilor în fața inamicului.

REVOLUȚIA BELGIANĂ, 1830, acțiune de eliberare națională în provinciile belgiene din Țările de Jos.

REVOLVER, armă de foc individuală, cu tragere repetată și magazin în formă de cilindru rotitor cu 6-7 cartușe.

REZERVĂ, parte din armată care nu se află sub arme.

RIBAUDEQUIN, armă alcătuită din mai multe guri de foc montate paralel pe un car de luptă, din secolele al XIV-lea, al XV-lea, numită, orgă.

RIPOSTĂ OFENSIVĂ, misiune de luptă ofensivă organizată în cadrul apărării.

ROCADĂ, traseu de comunicație orientat în general paralel cu linia frontului.

ROHMISTRU, Rotmistru, grad de ofițer.

S

SABIA LUI DAMOCLES, potrivit legendei, sabia atârnată de un fir de păr de cal deasupra capului lui în timpul unui ospăț; la figurat, primejdie permanentă.

SARIN, substanță toxică de luptă.

SATĂR, cuțit mare de bucătărie; armă de luptă (secure) cu care erau înarmați satârgii, mercenarii din Moldova (sec. al XVI–XVII-lea).

SATELIT SPION, aparat de zbor cu misiune militară specială.

SĂGEATĂ, vergea de lemn, cu un vârf ascuțit la un capăt, iar la celălalt cu două aripioare, folosită ca proiectil de luptă.

SÂNEAȚĂ, armă de foc primitivă cu cremene.

SCEPTRU, simbol militar.

SCUT, în antichitate și în Evul Mediu, armă defensivă cu care luptătorul își apăra corpul. Se confecționa din lemn, piele, metal ș. a. În oastea moldovenească scutul era purtat numai de boieri și slujitori.

SECURITATE COLECTIVĂ, tratat de securitate regională sau globală între mai multe state.

SECURITATE MILITARĂ, tratat de securitate militară regională sau globală între mai multe state.

SECURITATE REGIONALĂ, tratat de securitate militară regională între mai multe state.

SEIMEN, soldat mercenar în paza curții domnești.

SERGEANT, grad militar conferit comandanților inferiori în Forțele Armate ale mai multor state; Sergent inferior, sergent major.

SERVICIU ACTIV, situație a militarului aflat sub drapel.

SERVICIU MILITAR, stagiul în care cetățenii prin lege sunt instruiți din punct de vedere militar în rândurile forțelor armate.

SERVICIUL GRĂNICERI AL RM, serviciu special al țării, antrenat în paza frontierelor.

SIGURANȚĂ, dispozitiv la armele de foc, care împiedică descărcarea accidentală a armei.

SIMBOL, semn reprezentativ.

SINCRONIZAREA ACȚIUNILOR, coordonarea activităților în cadrul desfășurării unei misiuni militare.

SINETAR, în armată, armurier.

SISTEM DE ALARMĂ, principii de organizare și instalație cu rol de protecție.

SISTEM DE FOC, principii de organizare și metodă de folosire a armelor de foc.

SMURD, serviciul special mobil de urgență, reanimare și descarcerare.

SOLDAT, ostaș infanterist sau de alte genuri.

SOLDĂ, sumă de bani plătită militarilor și personalului civil din armată.

SPADĂ, tip de armă albă formată dintr-o lamă dreaptă cu două tăișuri, din gardă și mâner.

SPOT, satelit de observare a pământului.

STANAG, acord de standardizare cu NATO.

STARE DE MOBILIZARE, domeniu și management militar.

STARE DE URGENȚĂ, declarație guvernamentală.

STARE MILITARĂ, activitate militară specială.

STARE POSTCONFLICTUALĂ, activitate după încheierea armistițiului.

STARE PRECONFLICTUALĂ, activitate înainte de declanșarea conflictului.

STATUT MILITAR, regulament sau normă militară.

STAȚIUNE GRĂNICEREASCĂ, locațiune specială de cazarmă.

STEAG, în statul moldovenesc feudal, cea mai mică subunitate militară (30-40 de oameni).

STELĂ, monument comemorativ care constă dintr-un bloc de piatră așezat vertical și ornat cu reliefuri sau inscripții. În antichitate stelele se foloseau ca pietre de mormânt sau se instalau în memoria unor evenimente importante.

STRATEGIE MILITARĂ, domeniu al științei și artei militare.

STRUCTURĂ ACȚIONALĂ, dispozitiv militar, echipament în domeniu.

STRUCTURĂ FUNCȚIONALĂ, ramură a managementului militar.

SUBMARIN, tip de navă militară sau științifică, care are posibilitatea navigației mixte, la suprafață și în imersiune; Submersibil.

SUBOFIȚER, grad militar.

SULIȚAȘI, ostași înarmați cu sulițe. În sec. al XVI-XVII-lea oastea moldovenească avea un corp de sulițași.

SULIȚĂ, veche armă de atac alcătuită dintr-o prăjină de lemn cu un vârf de piatră sau de os (mai târziu, de metal); obiect sportiv folosit în atletism.

Ș

ȘANȚ, fortificație de apărare împotriva armelor de foc sau pentru tragere.

ȘAȘKA, tip special de spadă, cu o lamă cu un singur tăiș, folosită de cazaci.

T

TABĂRĂ, loc de amplasare temporară a trupelor, amenajat în afara localităților.

TACTICĂ, domeniu al științei militare; metode de executare a misiunii de luptă.

TANC, mașină de luptă blindată; Tanc amfibiu, tanchetă.

TEATRU DE ACȚIUNI MILITARE, spațiu unde se desfășoară acțiuni de luptă.

TEATRU DE OPERAȚII, spațiu unde se desfășoară acțiuni operative de luptă.

TEHNICĂ MILITARĂ, echipamente, dispozitive și muniții, utilizate în scopuri militare; Tehnică aeronautică, tehnică automobilistică, tehnică blindată, tehnică de luptă.

TERORISM, folosire deliberată și sistematică a unor mijloace violente sau amenințări.

TORPILĂ, echipament submarin prevăzut cu motor propriu și cu încărcătură explozivă.

TORPILOR, tip de navă rapidă de luptă de tonaj mic, echipată cu instalații de lansat torpile.

TRASOR, glonte special luminescent.

TRIREMĂ, tip de navă militară cu trei rânduri de vâsle, dispuse la trei niveluri diferite.

TRUPĂ, totalitatea militarilor care își fac serviciul militar.

TRUPE, forțele armate ale unei țări, ale unei regiuni, ale unei specialități; Trupe auxiliare.

TUB, cilindru din metal sau din carton, în care se află explozibilul și proiectilul unei arme de foc.

TURN, locul de lucru pentru persoanele desemnate ca supraveghetori.

T

ȚEAVĂ, cilindru de oțel al unei arme de foc prin care trece proiectilul.

ȚEPUȘĂ, tip de armă colectivă de apărare folosită mai ales în Evul Mediu.

ȚINTĂ, semnul sau locul în care se ochește cu o armă de foc sau cu o săgeată.

U

UNIFORMĂ MILITARĂ, îmbrăcăminte-tip, obligatorie pentru militari în timpul activității și diferențiată după grad și tipul de armă.

UNITATE DE FOC, dispozitiv militar în domeniu.

UNITATE MILITARĂ, cea mai mică formație militară, care alcătuiește un întreg și acționează după un plan general.

V

VALUL ATLANTIC, sistem de fortificații, construit de ocupații germani de-a lungul litoralului de nord-vest al Franței, Belgiei și Olandei (1940-1944), în scopul de a împiedica o eventuală debarcare anglo-americană.

VALURILE LUI TRAIAN, urme de fortificații antice în Dobrogea (România), sudul Republicii Moldova și în raionul Ismail (Ucraina).

VÂNĂTORI, persoane care se ocupă cu vânătoarea; soldați din subunități de pedestrași sau de călărime, care aveau misiunea de a nimici ofițerii inamicului. Au apărut în armatele din Europa de vest la sfârșitul sec. al XVII-lea. Pe la mijlocul sec. al XIX-lea au fost desființate în legătură cu apariția batalioanelor de pușcași.

VESTĂ ANTIGLONȚ, îmbrăcăminte de protecție, folosită în poliție și în armată, confecționată din materiale care împiedică pătrunderea gloanțelor; Vestă de salvare.

VESTON, haină de uniformă, încheiată până la gât și fără buzunare, care se îmbracă peste cămașă; tunică; bluză.

VETERAN, ostaș roman liberat după terminarea serviciului militar; soldat (în vârstă) care a participat la unul sau mai multe războaie.

VIZIERĂ, partea mobilă de dinainte a unui coif. Viziera avea menirea să apere fața de lovituri în timpul luptei; streășină groasă, ușor înclinată deasupra deschiderilor de tragere, pentru apărarea contra loviturilor de sus.

W

WEHRMACHT, denumirea Forțelor Armate ale Germaniei între 1935-1945.

Z

ZAHAREA, denumirea proviantului, pe care domnii Moldovei, în timpul jugului otoman, erau obligați să-l furnizeze oștirilor turcești, aflate în raiale sau în ținuturi învecinate.

ZALE, cămașă din inele de sârmă, cu care se îmbrăcau oștenii în antichitate și în Evul Mediu.

ZONĂ MILITARĂ, spațiu de operații militare; porțiune a spațiului aerian din jurul unui aerodrom; Zonă de apărare aeriană, zonă de concentrare, zonă de foc, zonă de tragere, zonă de influență, zonă de interes, zonă de imbarcare, zonă de lansare, zonă de risc, zonă de siguranță, zonă de tranziție, zonă reglementată, zonă contiguă.

ZWEIHÄNDER, armă albă, sabie foarte lungă folosită în spațiul germanic în Evul Mediu.